

УДК 349.6:346.14

Задихайло Дмитро Дмитрович

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри екологічного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Задыхайло Дмитрий Дмитриевич

*кандидат юридических наук, ассистент кафедры экологического права
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого*

Zadychaylo Dmytro

PhD in Law, Assistant of the Department of Ecology Law

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0002-7051-4010

Рутвян Кристина Олегівна

*студентка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Рутвян Кристина Олеговна

*студентка Института прокуратуры и уголовной юстиции
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого*

Rutvian Krystyna

Student of the Criminal Justice and Prosecutors' Training Institute

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0002-4662-9950

**ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ
(ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)**

**ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКИ (ПРАВОВОЙ АСПЕКТ)**

**ECOLOGICAL INNOVATIONS IN THE GREEN ECONOMY SYSTEM
(LEGAL ASPECT)**

Анотація. Стаття присвячена висвітленню змісту поняття «екологічних інновацій» в системі суспільно-економічних відносин зеленої економіки. З'ясовується генеза виникнення категорії «зелена економіка» та специфіка її функціонального наповнення. Констатується, що на відміну від міжнародно-правових документів в законодавстві України відсутнє чітке та системне виокремлення зеленої економіки як важливого сегменту національної економіки. В статті підкреслюється думка, що центральне місце в зеленій економіці мають займати дві системоутворюючі категорії. Перша, це екологічне господарювання, що може реалізовуватись як в комерційній так і некомерційній формах. Друга, це екологічні інновації, як джерело набуття зеленою економікою того ж рівня рентабельності, що й традиційна економіка, а з часом і суттєвого його зростання. Розглядаються різноманітні визначення "екологічних інновацій", оскільки єдиноприйнятого на сьогодні визначення немає. В статті наголошується на перспективності екологічних інновацій, та зеленої економіки в цілому, підкреслюється їхня прибутковість. Проводиться думка, що турбота про екосистему, в якій ми живемо, є не лише сучасним трендом, а й гарантом стабільності всієї біосфери. Зазначені аспекти ставлять велику кількість завдань перед екологічним та господарським законодавством України, як в частині інституціалізації зазначених категорій, так і в частині забезпечення їх дієвими механізмами реалізації. Здійснено спробу виокремити, в яких законодавчих актах, можна було б врегулювати дані питання. Проакцентовано увагу, що законодавець не передбачає жодних пільг за впровадження екологічних інновацій та ведення екологічного господарювання. Запропоновано впровадження певних заохочень для суб'єктів господарювання, що використовують екологічні технології чи залучають інші екологічні інновації, у вигляді податкових пільг.

Ключові слова: зелена економіка, інноваційна діяльність, екологічні інновації, екологічне господарювання, державна екологічна політика.

Анотація. Стаття посвячена освітленню содержания понятия «екологических инноваций» в системе общественно-экономических отношений зеленой экономики. Выясняется генеза возникновения категории «зеленая экономика» и специфика ее функционального наполнения. Констатируется, что в отличие от международно-правовых документов в законодательстве Украины отсутствует четкое и системное выделение зеленой экономики как важного сегмента национальной экономики. В статье подчеркивается мысль, что центральное место в зеленой экономике должны занимать две системообразующие категории. Первая, это экологическое хозяйствования, может реализовываться как в коммерческой, так и некоммерческой формах. Вторая, это экологические инновации, как источник получения зеленой экономикой того же уровня рентабельности, и традиционная экономика, а со временем и существенного их роста. Рассматриваются различные определения "экологических инноваций", поскольку единоприйнятого сегодня определения нет. В статье отмечается перспективность экологических инноваций, и зеленой экономики в целом, подчеркивается их доходность. Проводится мысль, что забота о экосистему, в которой мы живем, является не только современным трендом, но и гарантом стабильности всей биосферы. Указанные аспекты ставят большое количество задач перед экологическим и хозяйственным законодательством Украины, как в части институционализации указанных категорий, так и в части обеспечения их действенными механизмами реализации. Предпринята попытка выделить, в каких законодательных актах, можно было бы урегулировать данные вопросы. Проакцентировано внимание, что законодатель не

предусматривает никаких льгот за внедрение экологических инноваций и ведения экологического хозяйствования. Предложено внедрение определенных поощрений для субъектов хозяйствования, использующих экологические технологии или привлекающие другие экологические инновации, в виде налоговых льгот.

Ключевые слова: *зеленая экономика, инновационная деятельность, экологические инновации, экологическое хозяйствование, государственная экологическая политика.*

Summary. *The article is devoted to the content of the concept of "environmental innovation" in the system of socio-economic relations of the green economy. The genesis of the origin of the category "green economy" and the specifics of its functional content are clarified. It is stated that in contrast to international legal documents in the legislation of Ukraine there is no clear and systematic separation of the green economy as an important segment of the national economy. The article emphasizes the idea that the central place in the green economy should be occupied by two system-forming categories. The first is ecological management, which can be implemented in both commercial and non-commercial forms. The second is environmental innovation, as a source of the green economy gaining the same level of profitability as the traditional economy, and over time, its significant growth. Various definitions of "environmental innovation" are considered, as there is no single definition today. The article emphasizes the prospects of environmental innovations and the green economy in general, emphasizes their profitability. It is believed that caring for the ecosystem in which we live is not only a modern trend, but also a guarantee of stability of the entire biosphere. These aspects pose a large number of challenges to the environmental and economic legislation of Ukraine, both in terms of institutionalization of these categories, and in terms of providing them with effective implementation mechanisms. An attempt has been made to identify*

in which legislative acts these issues could be resolved. It was emphasized that the legislator does not provide any benefits for the introduction of environmental innovations and environmental management. It is proposed to introduce certain incentives for businesses that use environmental technologies or attract other environmental innovations, in the form of tax benefits.

Key words: *green economy, innovative activity, ecological innovations, ecological management, state ecological policy.*

Постановка проблеми. На сьогодні досить поширеними є тенденції з екологізації різноманітних процесів, технологій, переходу на екологічно чисті товари. Це явище у своїй більш глобальній сутності на світовій арені отримало назву: «зелена» економіка. Не залишається осторонь і Україна, яка регулярно формує стратегії державної екологічної політики. Однак, недорозробленими та не втіленими на законодавчому рівні залишаються механізми переходу до «зеленої» економіки, не гарантуються жодні пільги для підприємств, що переходять на екологічно прийнятні технології. В Україні все ще вигідно займатись «брудною» промисловістю, що забруднює і руйнує навколишнє середовище.

Мету даного дослідження вбачаємо у тому, щоб акцентувати увагу на сутності «екологічних інновацій». Виокремити як впливає залучення екологічних інновацій на перехід до «зеленої» економіки. Проаналізувати законодавче підґрунтя для втілення таких інновацій. Здійснити спробу пошуку «місця» для закріплення визначення екологічних інновацій та пільг, що можуть бути надані у зв'язку з їх залученням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблема є досить цікавою як для українських так і для міжнародних науковців. Так, наприклад, ґрунтовно розкриває саму сутність явища «зелена» економіка та перспективи її розвитку О. Ткаченко[1]; над розробкою власних дефініцій працювали Зомонова Е.М. [2], Яшалова Н.Н. [3]; польська

дослідниця К. Тарнавська [4] аналізує роль екологічних інновацій у переході до «зеленої» економіки в контексті європейських країн; екологічні інновації у тісному зв'язку з екологічними технологіями та їх перспективами в Україні розглядала Л.А. Мусіна [5]; А. Арундель [6] та Р.Кемп [6] працювали над питанням як виміряти еко-інновації та якими шляхами, в яких галузях вони можуть бути втілені.

Виклад основного матеріалу. Досягнення балансу між задоволенням потреб людства у сьогоденні, а також захистом інтересів наших нащадків, обумовлює те, що світова спільнота почала замислюватись про відповідальне споживання та про перехід до нових економіко-соціальних моделей. Дана тенденція склала основу концепції сталого розвитку, яка в свою чергу обумовила формування Цілей сталого розвитку, що формують напрями діяльності держав задля удосконалення нашого світу. Саме тому даний документ Генеральної Асамблеї ООН називається «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року». Турбота про екосистему, в якій ми живемо, є не лише сучасним трендом, а й гарантом стабільності всієї біосфери. Екологізація економічних процесів стала виявом так званої «зеленої» економіки.

Єдиноприйнятого визначення «зеленої» економіки на сьогодні немає. М.С. Єгорова, Н.А. Піскулова, Н.М. Яшалова пропонують розуміти цей вираз як нові технології, призначені для допомоги та користі природі. Крім того, вони наголошують на тому, що така модель економіки дозволяє зберігати, збільшувати та відновлювати природний капітал, який є найважливішим джерелом суспільних благ [3, с.30]. Зомонова Е.М. вважає, що «зелена» економіка є своєрідною моделлю економічного розвитку, яка заснована на сталому розвитку, поліпшенні якості життя в умовах збереження ресурсів та їх ефективного використання за допомогою нових технологій та інновацій [2]. Якщо говорити про офіційно закріплені

визначення, то найпоширенішою є дефініція наведена Організацією Об'єднаних Націй з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП), що визначає «зелену» економіку як економічну діяльність, яка покращує добробут людей та забезпечує соціальну справедливість, водночас суттєво зменшуючи екологічні ризики та зубожіння природи [7].

Всі ці визначення були сформовані вже в ХХІ сторіччі, однак вперше термін «зелена економіка» був введений в науковий обіг ще в 1989 р. у доповіді, підготовленій групою провідних економістів для уряду Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії [8]. А якщо сконцентрувати увагу лише на сутності проблеми необмеженого споживання та його потенційних наслідках, то вчені звертались до цього питання ще на початку ХХ століття. Так, К. Каутський ще в 1910-х роках писав про те, що зі зростанням панування людства над природою, зростає і тенденція до порушення рівноваги в ній [9].

Теорія «зеленої» економіки базується на трьох аксіомах, які більш подібні на постулати. Серед цих аксіом: 1) неможливо нескінченно розширювати сферу впливу в обмеженому просторі; 2) не можна вимагати задоволення потреб, що постійно збільшуються, в умовах обмежених ресурсів; 3) все на поверхні землі взаємопов'язане [1, с.29].

«Коричнева» модель економіки, яка тривалий час панувала у суспільстві, що швидко розвивалось та прагло взяти з цього розвитку усе, призвела до того, що перед нами постала проблема виснаження природного капіталу та енергетичних ресурсів, масштабної бідності особливо серед країн третього світу, браку прісної води та продовольства, збільшення економічного та соціального «розриву» з-поміж країн та регіонів світу, а також загострення екологічних проблем у глобальних масштабах [10, с.10].

Безумовно, позитивним є те, що сьогодні світова спільнота нарешті визнала проблему виснаження ресурсів, недбалого ставлення до нашої

екосистеми, що знайшло свій вияв не лише уже у вище згаданих Цілях сталого розвитку, безпосередньо питань екології серед яких стосуються Ціль №6 «Чиста вода та належні санітарні умови», Ціль №7 «Відновлювана енергія», Ціль №12 «Відповідальне споживання», Ціль №13 «Боротьба зі зміною клімату», Ціль №14 «Збереження морських екосистем», Ціль №15 «Збереження екосистем суші».

Крім того, важливою подією стало підписання 12 грудня 2015 року на XXI-й Конференції сторін Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату Паризької угоди, що набула чинності 4 листопада 2016р. Станом на жовтень 2020 року Угоду підписали 195 держав і Європейський союз. 189 держав і ЄС, на частку яких припадає понад 97% світових викидів парникових газів, ратифікували Угоду або приєдналися до неї, включно з Китаєм, США (4 листопада 2019 року уряд Сполучених Штатів Америки повідомив Генерального секретаря про своє рішення вийти з Угоди, яке набуде чинності 4 листопада 2020 року відповідно до статті 28 (1) і (2) Угоди) та Індією, три країни з чотирьох з найбільшими викидами парникових газів серед членів РКЗК ООН. Станом на жовтень 2020 року єдиними країнами, на частку яких припадає понад 1% світових викидів, які не ратифікували і не є учасниками Угоди, є Іран і Туреччина. Україна ж підписала Угоду 22 квітня 2016 року в м. Нью-Йорк. Верховна Рада України її ратифікувала 14 липня 2016 року, а 1 серпня 2016 року був підписаний закон «Про ратифікацію Паризької угоди».

Як же мають втілюватись на практиці глобальні цілі та, на перший погляд, декларативні стратегії розвитку? Якщо ще декілька десятиліть тому «зелена» економіка очевидно ніяк не співвідносилась з економічним зростанням, то на сьогодні найприбутковішими та найперспективнішими перед нами постають ті сектори економіки, що не мають нічого спільного з так званою «коричневою» економікою. Прикладами, феноменального

успіху є Amazon, Microsoft, Tesla, Waste Management Inc, Siemens, які є компаніями «зеленої економіки».

Однією з рушійних сил розвитку «зеленої» економіки, що допоможе успішно сполучити екологізацію та зріст економіки, є інновації. Вони можуть бути поступовими, такими що модифікують та вдосконалюють існуючі методи, руйнівними, які змінюють спосіб роботи чи виконуються конкретні технологічні функції або навіть радикальними (системними) інноваціями, що ведуть до фундаментальних змін технологій [4, с.739].

У Звіті обсерваторії екологічних інновацій «еко-інновації» трактуються як: «впровадження будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару чи послуги), процесу, організаційних змін або маркетингового рішення, яке зменшує використання природних ресурсів та зменшує виділення шкідливих речовин протягом життєвого циклу» [11]. Згідно з баченням Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), екологічні інновації багато в чому пов'язані зі стійким виробництвом. Хоча це поняття не має одного загальновизнаного визначення, ОЕСР описує стале виробництво, посилаючись на Центр сталого виробництва Лоуелла при Університеті Массачусетса, як "створення товарів та послуг із використанням процесів та систем, які: екологічно чисті, економія енергії та природні ресурси, економічно вигідні, безпечні та здорові для робітників, громад та споживачів, а також соціально та творчо винагороджують усіх працюючих людей». Європейський Союз поєднує розвиток еко-інновацій з досягненням більш широких цілей сталого розвитку [12; 4, с.737].

За даними Європейської комісії, «еко-інновація» – це будь-яка інноваційна форма, що призводить до значного та очевидного прогресу, до досягнення мети сталого розвитку шляхом зменшення впливу на навколишнє середовище, підвищення стійкості до тиску на навколишнє

середовище або досягнення більш ефективного та відповідального використання природних ресурсів [13].

Залучення екологічних інновацій стає більш привабливим як на макро- так і на мікро-рівні, оскільки це безпечніше, перспективніше та навіть на сьогодні, в умовах становлення «зеленої» економіки доволі прибутково. Відповідно до звіту FTSE Russell, оціночна вартість «зеленої» економіки еквівалентна вартості сектору викопного палива, а також на неї на сьогодні припадає 6% світового фондового ринку (близько \$4 трлн.) [14]. За підрахунками Євростату, екологічна економіка у 2016 році згенерувала загальну валову додану вартість в обсязі 303 млрд. євро, що становить 2% ВВП ЄС. Того ж року загальна зайнятість в екологічній економіці досягла 4,5 млн [15].

Сфер діяльності, в які можуть бути залучені екологічні інновації безмежна кількість. Оскільки, екологічні інновації можуть бути: в 1) екологічними технологіями (технології контролю забруднення, технології очищення стічних вод; технології очищення, що обробляють забруднення, які потрапляють у навколишнє середовище; обладнання для поводження з відходами; зелені енергетичні технології; контроль шуму та вібрацій); 2) організаційними інноваціями для навколишнього середовища (схеми запобігання забрудненню; системи екологічного менеджменту та аудиту: офіційні системи управління навколишнім середовищем, що включає вимірювання, звітування та відповідальність для вирішення питань використання матеріалів, енергії, води та відходів); 3) інноваціями в продуктах та послугах, що пропонують екологічні переваги (нові або екологічно покращені товари, наприклад, еко-будинки; екологічний консалтинг; послуги з меншим забрудненням та ресурсомісткістю, наприклад спільне використання автомобілів); 4) інноваціями екологічної системи (альтернативні системи виробництва та споживання, які є більш

екологічними; біологічне сільське господарство та енергія на основі відновлюваних джерел енергії тощо) [6, с. 8].

Залучення інновацій загалом допомагає суб'єктам господарювання успішно вести свою діяльність, модернізуватись, підлаштовуватись під вимоги сьогодення, тому не виключенням є й екологічні інновації. Під інноваційним розвитком господарюючого суб'єкта слід розуміти процес господарювання, що спирається на неперервний пошук і використання нових способів і сфер реалізації свого потенціалу в динамічних умовах зовнішнього середовища в рамках обраної місії, що пов'язана з модифікацією уже існуючих ринків та формуванням нових [16].

Законодавчим підґрунтям для втілення еко-інновацій в господарську діяльність в Україні є основним стратегічним документом державної політики в екологічній сфері виступають Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджені Законом України від 28.02.2019 р. Дана Стратегія національної держкополітики полягає у досягненні покращення стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу у всіх напрямках соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем [17]. Однак, ознайомившись зі змістом даного документу стає зрозумілим, що він має більш «декларативний» характер. По суті, встановлені пріоритети свідчать про те, що ми визнаємо існуючі проблеми, намагаємось наслідувати міжнародний досвід, однак якщо проаналізувати Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року, то можна констатувати той факт, що вона не була втіленою повністю. Отже, визнання проблеми і окреслення загальних напрямів у її рішенні є

недостатнім для переходу для вирішення проблеми та для переходу до нових економічних моделей.

На жаль, законодавець не передбачає жодних пільг за впровадження екологічної інновації, що, на нашу думку, є помилкою. Регулювання інноваційної діяльності в Україні встановлено в однойменному законі «Про інноваційну діяльність», в якому існує окремий V розділ «Особливості в оподаткуванні та в митному регулюванні інноваційної діяльності». Даний розділ на сьогодні не містить жодної чинної статті. На нашу думку, гармонічно доповнила б цей розділ стаття, що передбачила б пільгові умови оподаткування тих суб'єктів, що запроваджують екологічні інновації на підприємствах. Залежно від розмаху впроваджених інновацій (просто модифікують та вдосконалюють існуючі методи чи запроваджують кардинально нові технології) міг би встановлюватись термін на який підприємство отримує пільгу в оподаткуванні, у зв'язку з залученням екологічної інновації. У цьому ж законі у випадку впровадження такої норми можна б було б законодавчо закріпити визначення «екологічних інновацій», доповнивши ним статтю 1 Закону.

По суті, «зелена» економіка, яку ми стимулюємо екологічними інновації реалізується на практиці веденням екологічного підприємництва. Однак, термін «екологічне підприємництво», що поширений в наукових працях, залишає, на нашу думку, поза увагою цілу низку еколого-господарських відносин, що реалізуються в режимі некомерційного господарювання. екологічне господарювання є доволі багатогранним явищем, що може втілюватись як на комерційних, так і на некомерційних засадах, будучи спеціально спрямованим на досягнення екологічного ефекту як мети діяльності, або будучи націленим на досягнення прибутку, а в процесі виробництва досягати факультативного екологічного ефекту. Саме такі типи екологічного господарювання мають стати окремими видами господарської діяльності зі спеціальним еколого-правовим

режимом господарювання. Не дарма, що Господарський кодекс України передбачає можливість запровадження спеціальних режимів господарювання на підставі суспільної актуалізації публічних екологічних інтересів лише в умовах надзвичайної екологічної ситуації (ст. 416), а також у сфері функціонування санітарно-захисних зон, що особливо охороняються (ст. 413). Очевидно, що стан екологічних проблем суспільства та необхідність їх вирішення спонукає до розширення арсеналу спеціальних режимів господарювання екологічного спрямування [18].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, очевидно що рушійною силою «зеленої» економіки є екологічне господарювання та екологічні інновації. Однак, досі українським законодавцем не приділено уваги цим двом явищам. Екологічне господарювання як шлях швидкого та ефективного втілення «зеленої» економіки в Україні все ще залишається поза увагою, та потребує закріплення в Господарському кодексі як специфічний вид господарювання. А необхідність впровадження екологічних інновацій на сьогодні лише декларативно проголошена в Законі України «Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року», однак не передбаченого ані визначення даного поняття на законодавчому рівні, ані жодних економічних стимулів їхнього запровадження на рівні закону. Шлях вирішення цієї законодавчої прогалини вбачаємо у передбачені податкових пільг для підприємств, що впроваджують екологічні інновації, у Законі «Про інноваційну діяльність». Перспективи подальших досліджень вбачаємо в більш детальному розроблені податкових пільг для підприємств, що запроваджують екологічні інновації або ж розробленні окремого режиму оподаткування для суб'єктів, які здійснюють екологічне господарювання.

Література

1. Ткаченко А.А. «Зелёная» экономика и её будущее // Экономика и управление. 2014. №6. С. 26-31.
2. Зомонова, Э. М. Стратегия перехода к «зеленой» экономике: опыт и методы измерения : анализ. Обзор. Новосибирск : ГПНТБ СО РАН, 2015. 283 с.
3. Яшалова Н.Н. Зеленая экономика: региональный аспект. СПб.: Изд-во Политех. Ун-та, 2014. 208 с.
4. Tarnawska Katarzyna Eco-innovations – tools for the the transition to green economy // Economics and management. 2013. №18 (4). PP. 735-743.
5. Мусіна Л. А. Зелені технології й інновації як рушій економічного зростання: державна політика і перспективи розвитку // Науково-технічна інформація. 2012. № 4. С. 22-28 .
6. Arundel A., Kemp R. Measuring eco-innovation // United Nation University. UNU-MERIT. Working paper series. 2009-017. 40 p.
7. Глобальный «зеленый» новый курс: доклад UNEP. 2009. URL: http://greenlogic.by/content/files/GREENTRANSPORT/UNEP90_RUS.pdf (дата звернення: 20.10.2020)
8. Pearce D. Blueprint for a Green economy / D. Pearce, A. Markandya, E. Barbier. London. E: Earthscan Publications Ltd, 1989. 192 p.
9. Каутский К. Размножение и развитие в природе и обществе. Изд-во: СПб, 1919. 194 с.
10. Макаревич Катерина “Зелені” інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст». Київ: Видавництво “Заповіт”, 2019. 316 с.
11. Europe in transition: Paving the way to a green economy through eco-innovation. EcoInnovation Observatory // Funded by the European Commission, DG Environment, Brussels.

12. Eco-Innovation in Industry: Enabling Green Growth, OECD Publishing.
URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264077225-4-en> (дата звернення: 17.10.2020)
13. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions // Innovation for a sustainable Future - The Eco-innovation Action Plan (Eco-AP), Brussels, 15.12, COM(2011) 899 final.
14. Overtaking Fossil Fuel Industry. FTSE Russel Report, 08 June 2018. URL: <https://unfccc.int/news/green-economy-overtaking-fossil-fuel-industry-ftse-russel-report> (дата звернення: 19.10.2020)
15. Environmental economy – statistics by Member State. Eurostat Statistic Explained, URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_goods_and_services_sector&old_id=61204 (дата звернення: 16.10.2020)
16. Ілляшенко С.Н. Інноваційне розвиток суб'єктів господарської діяльності // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування та організація виробництва. 2000. №1. С.110-116.
17. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (дата звернення: 19.10.2020)
18. Задихайло Д.Д. Відносини екологічного господарювання як напрям розвитку законодавства України // Економічна теорія та право. 2017. № 3 (30). С. 96-107.

References

1. Tkachenko A.A. «Zelyonaya» ekonomika i eyo budushee // Ekonomika i upravlenie. 2014. №6. S. 26-31.

2. Zomonova, E. M. Strategiya perehoda k «zelenoj» ekonomike: opyt i metody izmereniya : analit. Obzor. Novosibirsk : GPNTB SO RAN, 2015. 283 s.
3. Yashalova N.N. Zelenaya ekonomika: regionalnyj aspekt. SPb.: Izd-vo Politeh. Un-ta, 2014. 208 s.
4. Tarnawska Katarzyna Eco-innovations – tools for the the transition to green economy // Economics and management. 2013. №18 (4). PP. 735-743.
5. Musina L. A. Zeleni tehnologiyi j innovaciyi yak rushij ekonomichnogo zrostannya: derzhavna politika i perspektivi rozvitku // Naukovo-tehnichna informaciya. 2012. № 4. S. 22-28.
6. Arundel A., Kemp R. Measuring eco-innovation // United Nation University. UNU-MERIT. Working paper series. 2009-017. 40 p.
7. Globalnyj «zelenyj» novyj kurs: doklad UNEP. 2009. URL: http://greenlogic.by/content/files/GREENTRANSPORT/UNEP90_RUS.pdf (data zvernennya: 20.10.2020)
8. Pearce D. Blueprint for a Green economy / D. Pearce, A. Markandya, E. Barbier. London. E: Earthscan Publications Ltd, 1989. 192 p.
9. Kautskij K. Razmnozhenie i razvitie v prirode i obshestve. Izd-vo: SPb, 1919. 194 s.
10. Makarevich Katerina “Zeleni” investiciyi u stalomu rozvitku: svitovij dosvid ta ukrajinskij kontekst». Kiyiv: Vidavnictvo “Zapovit”, 2019. 316 s.
11. Europe in transition: Paving the way to a green economy through eco-innovation. EcoInnovation Observatory // Funded by the European Commission, DG Environment, Brussels.
12. Eco-Innovation in Industry: Enabling Green Growth, OECD Publishing. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264077225-4-en> (data zvernennya: 17.10.2020)

13. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions // Innovation for a sustainable Future - The Eco-innovation Action Plan (Eco-AP), Brussels, 15.12, COM(2011) 899 final.
14. Overtaking Fossil Fuel Industry. FTSE Russel Report, 08 June 2018. URL: <https://unfccc.int/news/green-economy-overtaking-fossil-fuel-industry-ftse-russel-report> (data zvernennya: 19.10.2020)
15. Environmental economy – statistics by Member State. – Eurostat Statistic Explained, URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_goods_and_services_sector&oldid=61204 (data zvernennya: 16.10 2020)
16. Ilyashenko S.N. Innovacionnoe razvitie subektov hazyajstvennoj deyatel'nosti // Mehanizm regul'yuvannya ekonomiki, ekonomika prirodokoristuvannya ta organizaciya virobnictva. 2000. №1. S.110-116.
17. Zakon Ukrayini «Pro Osnovni zasady (strategiyu) derzhavnoyi ekologichnoyi politiki Ukrayini na period do 2030 roku» vid 28.02.2019r. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (data zvernennya: 19.10.2020)
18. Zadihajlo D.D. Vidnosini ekologichnogo gospodaryuvannya yak napryam rozvitku zakonodavstva Ukrayini // Ekonomichna teoriya ta pravo. 2017. № 3 (30). S. 96-107.